

Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu

Ilmastolain uudistus

PÖYTÄKIRJA

Aika: torstai 22.4.2021, klo 08.45-10.25

Paikka: Teams-videopuhelu

Paikalla:

Leena Ylä-Mononen (pj.)	Ympäristöministeriö
Elina Vaara	Ympäristöministeriö
Jarmo Muurman	Ympäristöministeriö
Heta-Elena Heiskanen	Ympäristöministeriö
Karin Cederlöf	Ympäristöministeriö
Iris Mäntylä	Ympäristöministeriö
Tuomas Aslak Juuso	Saamelaiskäräjät
Leo Aikio	Saamelaiskäräjät
Tiina Lovisa Solbär	Saamelaiskäräjät
Sarita Kämäräinen	Saamelaiskäräjät
Laura Olsén-Ljetoff	Saamelaiskäräjät
Anni-Sofia Niittyvuopio	Saamelaiskäräjät
Saara Ronkainen	(siht.) Motiva
Auli Elolahti	(siht.) Motiva

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Kokouksessa oli kyse saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesta neuvottelusta. Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaan viranomaiset neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana. Kyseessä oli toinen ympäristöministeriön järjestämä neuvottelu Saamelaiskäräjien kanssa, jonka tarkoituksena oli varmistaa neuvotteluvuorituksen toteutuminen sekä Saamelaiskäräjien näkemysten kuuleminen ilmastolain uudistukseen liittyen.

Neuvotteluaineistoksi oli etukäteen toimitettu taustamuistio ilmastolain uudistuksesta ja sen liittymäkohdista saamelaisten oikeuksien edistämiseen. Hallituksen esitys ilmastolain

uudistuksesta ei neuvottelujen hetkellä ollut valmis ja näin ollen sitä ei pystytty toimittamaan Saamelaiskäräjille ennakkoaineistona.

2. Esittäytyminen

Kokouksen osallistujat esittäytyivät.

3. Neuvotteluvaltuuksien toteaminen

Neuvotteluvaltuudet hyväksyttiin. Todettiin, että neuvottelut joudutaan käymään ilman valmista hallituksen esitystä. Neuvotteluissa hyödynnettiin ympäristöministeriön valmistelun pohjalta koostettua materiaalia saamelaisten kannalta keskeisistä säädösehdotuksista.

4. Ilmastolain tilannekatsaus

Ympäristöministeriön erityisasiantuntijat Elina Vaara ja Karin Cederlöf esittelivät ilmastolain valmistelun tilannetta.

5. Saamelaiskäräjien näkemykset ja esitykset aiheesta

Saamelaiskäräjät kiitti mahdollisuudesta neuvotteluihin. Todettiin, että neuvotteluaineistossa esitetyt saamelaisia koskevat ehdotukset eriävät Saamelaiskäräjien ensimmäisissä neuvotteluissa (27.10.2020) esittämistä ehdotuksista. Esimerkiksi ehdotus koskien saamelaisten ilmastopaneelia (esitellyssä luonnoksessa nimellä saamelaisten ilmastoryhmä) eroaa Saamelaiskäräjien esittämästä näkemyksestä.

Saamelaiskäräjät piti tärkeänä ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumisen toimenpiteitä ilmastonmuutoksen aiheuttaman elintilan kapenemisen sekä muiden pohjoisilla alueilla näkyvien vaikutusten takia. Todettiin, että ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen ovat myös Saamelaiskäräjien prioriteetteja ja valmistelussa on myös Saamelaiskäräjien oma ilmastostrategia.

Saamelaiskäräjät toimittivat myös kirjallisena esityksen ilmastolain saamelaisia koskevien pykälämuutoksiksi.

6. Saamelaiskäräjien esitykset pykäläluonnoksista

Pykäläluonnokset lain tavoitteista ja saamelaiskulttuurin edistämisestä

Saamelaiskäräjät esitti alustavia muutosehdotuksia ympäristöministeriön luonnoksiin saamelaisten oikeuksia koskevista pykälistä. Saamelaiskäräjät korosti, että toiveena olisi myös saada nähdä hallituksen esitys kokonaisuudessaan, jotta Saamelaiskäräjät voi arvioida laajemmin vaikutuksia saamelaisiin. Saamelaiskäräjät piti hyvänä, että pykälissä oli saamelaisia koskeva maininta ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan, mutta ehdotti kirjauksia täydennettäväksi perustuslain 17 §:n mukaisiksi. Saamelaiskulttuurin edistämistä koskeviin pykäläluonnokseen esitettiin siten lisättäväksi oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään. Lisäksi Saamelaiskäräjät esitti, että saamelaiskulttuurin edistämistä koskevaa pykälää täydennettäisiin siten, että viranomaisen tulisi suunnitelmia valmisteltaessa ottaa huomioon saamelaisten ilmastoryhmän/-neuvoston suunnitelmia koskevat vaikutustenarvioinnit ja toimenpide-esitykset sekä neuvoteltava Saamelaiskäräjien kanssa. Lisäksi pykälään tulisi kirjata, että suunnitelmat eivät saa heikentää saamelaisten oikeutta oman kielen ja kulttuurin harjoittamiseen.

Pykäläluonnos saamelaisten ilmastoryhmästä

Saamelaiskäräjät ehdotti, että saamelaisten ilmastoryhmä nimettäisiin ilmastoneuvostoksi. Perusteluina uudelle nimeämiselle esitettiin nimen parempi toimivuus saamen kielillä. Lisäksi nimelle ehdotettiin täsmällisempää muotoilua *saamelaista ilmastoneuvostoa*, sillä kaikki neuvoston asiantuntijat eivät välttämättä olisi saamelaisia.

Saamelaiskäräjät totesi, että saamelaisen ilmastoneuvoston tarkoituksena olisi toimia vaikutusten arviointia tekevänä pysyvänä asiantuntijaryhmänä, joka seuraisi suunnitelmissa olevien kirjausten vaikutuksia saamelaisten oikeuksiin sekä arvioisi toimenpiteiden vaikutuksia saamelaisten elinkeinoihin. Saamelaisen ilmastoneuvoston tehtävänä olisi osallistua suunnitelmien valmisteluun, arvioida suunnitelmien vaikutuksia saamelaiskulttuuriin sekä seurata saamelaisalueiden ilmastonmuutokseen sopeutumista. Ilmastoneuvosto myös laatisi toimenpide-esityksiä suunnitelmista ja edistäisi saamelaisten sopeutumista ilmastonmuutokseen. Saamelainen ilmastoneuvosto voisi siis tuottaa tietoa, arviointeja ja lausuntoja. Saamelaiskäräjillä säilyisi saamelaiskäräjälaissa määritetty asemansa saamelaisten virallisena edustajana.

Saamelaiskäräjät esitti, että saamelainen ilmastoneuvosto toimisi yhteistyössä Suomen ilmastopaneelin kanssa ja että ilmastoneuvostossa tulisi olla edustettuina saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita ja edustus ilmastonmuutoksen kannalta keskeisiltä tieteenaloilta.

Saamelaiskäräjät piti tärkeänä, että saamelaisen ilmastoneuvoston toimintaan varattaisiin vuosittain määräraha valtion talousarviossa. Saamelaiskäräjät muistutti, että ilmastopaneelista/-neuvostosta oli keskusteltu myös viime neuvotteluissa, jonka jälkeen Saamelaiskäräjät jäi ymmärrykseen, että siitä ryhdyttäisiin rakentamaan pysyvää asiantuntijaelintä.

Pykäläluonnos ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelusta

Saamelaiskäräjät ehdotti, että ilmastopolitiikan suunnitelmaluonnoksesta pyydetäisiin lausunto saamelaiselta ilmastoneuvostolta ja että suunnitelmaluonnoksesta olisi neuvoteltava Saameleiskäräjien kanssa saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesti.

Saamelaiskäräjät korosti pysyvän ilmastoneuvoston merkitystä ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelussa, ja että on tärkeää tehdä siitä kirjaus lakiin.

7. Keskustelua

Ympäristöministeriö esitti ministeriön näkemyksiä saamelaiseen ilmastoryhmään/-neuvostoon. Esitettiin, että saamelainen ilmastoryhmä asetettaisiin määräaikaisena. Määräaika perustuisi ilmastolain mukaisten suunnitelmien valmistelusykleihin, joiden aikana ilmastoryhmän asiantuntijat toimisivat valmistelujen tukena. Ministeriön mukaan keskustelu pysyvän ilmastoryhmän hyödyistä on tarpeen. Erilaiset kielelliset tarkennukset mm. ilmastoryhmän nimeen todettiin tervetulleiksi.

Saamelaiskäräjät nosti esille ilmastoryhmän nimeen liittyviä lisäperusteluja. Esitettiin, että ilmastoneuvosto kuvaisi paremmin tieteellisyyttä sekä saamelaisen perinteisen tiedon haltijoiden osaamista. Lisäksi ilmastoneuvosto toimisi saamen kielellä ilmastoryhmä-nimeä paremmin. Saamen kielellä ilmastoneuvosto tarkoittaisi ilmastoneuvonantajia siinä missä ilmastoryhmä vastaisi ilmaisua ilmastojoukko.

Saamelaiskäräjät painotti, että ilmastoryhmän nimeä tärkeämpi asia saamelaisille olisi kuitenkin asiantuntijajelman pysyvyys. Esitettiin, että saamelaiset ovat usein jääneet valtion päätösten ja virkavalmistelujen ulkopuolelle. Erityisesti ympäristö- ja ilmasto-asioiden osalta olisi tärkeää saada saamelaisten ääni kuuluviin pysyvän elimen kautta. Saamelaiskäräjät ilmaisi luottamuksensa ympäristöministeriön ja Saamelaiskäräjien yhteiseen tahtotilaan edistää asioita.

Ympäristöministeriö esitti, että ilmastoryhmän lopullisen muodon selvittämistä jatketaan. Saamelaiskäräjien esittämä tarve suunnitelmien toimeenpanon seurannalle ymmärrettiin.

Saamelaiskäräjät esitti, että ilmastopaneeli on itse todennut, ettei heillä ole riittävää osaamista saamelaisten asioista. Käräjät korosti, että ilmastopaneeli on tärkeä toimija, mutta saamelaisten kannalta olisi tärkeää, että saamelaisten asiat pystyttäisiin huomioimaan ilmastoasioissa. Tähän tarvittaisiin Saamelaiskäräjien mukaan erillinen ja riippumaton toimielin, jolle varataan valtion talousarviosta määräraha. Saamelaiskäräjät esittivät, että olisi tärkeää löytää ratkaisu, joka varmistaisi paremmin alkuperäiskansojen oikeudet ilmastoasioissa.

Ympäristöministeriö korosti, että saamelaisten näkökulmia ymmärretään ja parempia ratkaisuja pyritään löytämään käräjien ehdotusten pohjalta. Todettiin, että ilmastoryhmän roolia ja pysyvyyttä koskevaa selvitystyötä jatketaan. Ministeriö pyrkii selvittämään, miten toimielin pystyisi

parhaalla mahdollisella tavalla turvaamaan saamelaiskulttuurin ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen kannalta. Ministeriö pyysi Saamelaiskäräjiltä yksityiskohtaisempaa esitystä ilmastoneuvoston mahdollisiksi tehtäviksi.

Ympäristöministeriö totesi, että normaalisti lainsäädännössä ei säädetä erikseen rahoituksesta, jollaista Saamelaiskäräjät esitti ilmastoneuvostolle.

Saamelaiskäräjät esitti toiveen jatkoneuvotteluille, joissa voitaisiin käsitellä ilmastoneuvoston pykälän lisäksi laajemminkin ilmastolain esityksiä hallituksen esityksen pohjalta.

8. Yhteisymmärryksen toteaminen

Ympäristöministeriö totesi, että neuvotteluissa ei saavutettu täyttä yhteisymmärrystä, mutta selvitystyötä jatketaan.

Saamelaiskäräjät vahvisti, että täyttä yhteisymmärrystä ei saavutettu. Todettiin, että aiheesta joudutaan mahdollisesti jatkoneuvottelemaan.

Ympäristöministeriö totesi, että mahdollisuus jatkoneuvotteluihin pidetään, mutta ministeriö vielä arvioi neuvottelujen tarvetta virkavalmistelun edetessä. Ympäristöministeriö kannustaa Saamelaiskäräjiä aktiiviseen viestinvaihtoon uuden esityksen osalta.

9. Loppusanat ja kiitokset

Saamelaiskäräjät ja ympäristöministeriö kiittivät neuvotteluista ja korostivat yhteistä tahtotilaa edistää saamelaiskulttuuria ilmastolaissa.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti neuvottelun klo 10.30.